

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВСТАНОВЛЕННЯ МЕЖ ВОДООХОРОННИХ ЗОН ТА ПРИБЕРЕЖНИХ ЗАХИСНИХ СМУГ

ПИЛИПЕНКО Анастасія Вікторівна
*студентка 4-го курсу ОС «Бакалавр»
спеціальність «Геодезія і землеустрій»*

Науковий керівник
КОЛГАНОВА Ірина Григорівна
*к.е.н., доцент кафедри
землевпорядного проєктування
Національний університет
біоресурсів і природокористування України,
м. Київ, Україна,
kolganova_i@nubip.edu.ua*

Відповідно до статті 87 Водного кодексу України для створення сприятливого режиму водних об'єктів, попередження їх забруднення, засмічення і вичерпання, знищення навколоводних рослин і тварин, а також зменшення коливань стоку вздовж річок, морів та навколо озер, водосховищ і інших водойм встановлюються водоохоронні зони [1]. До складу водоохоронних зон обов'язково входять заплава річки, перша надзаплавна тераса, бровки і круті схили берегів, а також прилеглі балки та яри [2]. З метою охорони поверхневих водних об'єктів від забруднення і засмічення та збереження їх водності вздовж річок, морів і навколо озер, водосховищ та інших водойм в межах водоохоронних зон виділяються земельні ділянки під прибережні захисні смуги [1].

Нижче наведена характеристика основних рис встановлення меж водоохоронних зон та прибережних захисних смуг в деяких зарубіжних країнах.

У випадку Іспанії немає офіційного розмежування прибережної та морської зони. Існують лише обмеження, встановлені для управління першими кількома метрами від берегової лінії. Це розмежування регулюється Законом про береги (Leyfatura del Estado, 1988 р.) та його змінами, внесеними Законом про захист та стале використання узбережжя (Leyfatura del Estado, 2013 р.). Ці закони встановлюють три географічні зони, що визначають узбережжя країни: Морське наземне державне надбання (MTPD), Захисний сервітут (PE) та Зона впливу (IZ) [3].

Визначення меж соціально–екологічної системи здійснюється на основі соціально–екологічних характеристик, тобто геоекологічні та соціально–економічні критерії розглядаються для встановлення меж, що забезпечують як екологічну безперервність, так і безперервність використання та діяльності. У

разі перекриття критеріїв використовуються ті, що охоплюють більшу прибережну територію, а в останньому випадку пріоритет надається географічно–екологічним критеріям через природу самого навколишнього середовища. Друга адаптація концептуальної основи для делімітації полягає в тому, що використання концепції прибережної зони впливу виключається, оскільки метою цього дослідження є встановлення меж прибережної зони, а зона впливу знаходиться за межами цієї делімітації [3].

Юридичного визначення терміну «прибережна зона», так само як і «Інтегроване управління прибережними зонами» (ICZM) в Польщі, не існує. Проте в низці законів та державних нормативних актів містяться визначення, які є корисними для будь–яких робіт, пов’язаних з управлінням прибережними територіями [4].

Найважливіше визначення, що стосується прибережної зони, наведено в Законі «Про морські території Республіки Польща та морську адміністрацію» (1991 р.). Цим Законом встановлюється захисна прибережна смуга, яка складається з Технічного поясу та Захисного поясу. Технічний пояс простягається до 200 м углиб суходолу. Його ширина залежить від типу берега: він може бути вузьким на активних моренних кліфах або збільшуватися до 1000 м на окремих рівнинних ділянках узбережжя. Специфічна ситуація в міських районах змушує скорочувати Технічний пояс до території пляжу та вузької смуги дюн (або того, що від них залишилося в багатьох місцях). Будь–які інвестиції (забудова) тут повинні мати схвалення від Морського управління, яке несе відповідальність від імені держави [4].

Захисний пояс може мати ширину до 2000 м углиб суходолу, а на деяких територіях вона може бути збільшена до 5000 м. Звичайно, у міських районах Захисний пояс значно скорочений або практично відсутній. Будь–які інвестиційні проекти на цій території повинні проходити обов’язкові консультації з Морським управлінням [4].

Ширина берегової в Фінляндії змінюється залежно від форми рельєфу місцевості, рослинності та інших обставин. У примітках, наприклад, зазначається, що біологічний вплив моря поширюється набагато далі, ніж вплив внутрішньої водойми. На основі цих критеріїв у примітках робиться висновок, що берегова зона зазвичай простягається приблизно на 100 метрів, але ніколи не більше ніж на 200 метрів від середньої ватерлінії в напрямку берега [5]. Ці правила означають, що на узбережжі берегова зона в багатьох районах простягається до свого максимуму – 200 метрів. Так, наприклад, відбувається на великому Фінському архіпелазі, де вітер і морський дрейф впливають на природні умови [5].

Дослідження міжнародного досвіду підтверджує, що ефективна методика встановлення меж водоохоронних зон та прибережних захисних смуг має базуватися на поєднанні жорсткого адміністративного контролю та гнучкого врахування природних факторів (ерозії, типу рельєфу, біологічного впливу).

Впровадження елементів іспанської соціо-екологічної моделі та польського підходу до динамічної ширини технічного поясу може значно вдосконалити українську систему землеустрою в прибережних зонах.

Список використаних джерел:

1. Водний кодекс України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр#Text> (дата звернення: 23.01.2026).
2. Про затвердження Порядку визначення розмірів і меж водоохоронних зон та режиму ведення господарської діяльності в них. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/486-96-п#Text> (дата звернення: 24.01.2026).
3. ScienceDirect– Land Use Policy. ScienceDirect. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0264837722002770> (дата звернення: 03.02.2026).
4. Projekte und Fallstudien suchen. URL: https://eucc-d-inline.databases.eucc-d.de/files/documents/00000367_Kazimierz_Rabski.pdf (дата звернення: 09.02.2026).
5. National Report : Finland – Persée. Persée : Accéder à des milliers de publications scientifiques – Persée. URL: https://www.persee.fr/doc/rjenv_0397-0299_2001_hos_26_1_3855 (дата звернення: 07.02.2026).

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ**

**ЗБІРНИК ТЕЗ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

«GEOPOINT»

5-6 березня 2026 року

**PROCEEDINGS OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL
CONFERENCE**

«GEOPOINT»

March 5-6, 2026

УДК 332.2/.7:528.4/.9"364"(082)

ISBN 978-617-8798-98-7

«GEOPPOINT»: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, Україна, 5-6 березня 2026 року: матеріали конференції. Київ: НУБіП України. 2026. 332 с.

Рекомендовано Вченою радою факультету землевпорядкування Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 5 від 19 березня 2026 року)

У збірнику матеріалів конференції подано результати сучасних наукових досліджень за секціями: землеустрій та кадастр в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення, оцінка земель, врахування збитків та управління ризиками, геопросторові технології та ДЗЗ. Розраховано для науково-педагогічних працівників, представників науково-дослідних установ, науковців, спеціалістів установ та фахівців землевпорядного напрямку, аспірантів, студентів.

У разі повного або часткового використання матеріалів збірника посилання обов'язкове. Автори матеріалів несуть повну відповідальність за точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей, відповідаючи принципам академічної доброчесності.

Відповідальні за випуск: І. А. Опенько, О. Д. Грищак

©НУБіП України, 2026